

Када 6. и 7. јуна у Бањалуци почне „структурални дијалог“ о правосудном систему у БиХ, све са Штефаном Филеом и домаћим министрима правде и правним стручњацима у БиХ, требало би да почне и озбиљна прича о томе како решити нагомилане проблеме у процесуирању ратних злочина у БиХ, уверени су у Бањалуци након политичке нагодбе Додик-Ештон. Но, да се не заваљамо, проблеми се неће решити у оквиру комисије којом ће председавати Филе на првом састанку, уколико за то не буде одлучне политичке воље у троуглу Бањалука-Брисел-Сарајево, већ ће се, можда, чак и увећати.

„Структуралним дијалогом“ до „Врховног суда БиХ“?!

Прво, ако је судити по изјавама заменика шефа Мисије ЕУ у БиХ Ренца Давидија, поменути комисија “неће бити задужена за реформу правосуђа, него ће отворити структурални дијалог који је инструмент, односно форум за спровођење делова Споразума о стабилизацији и придруживању”. “То је инструмент, односно почетак процеса који ће трајати вероватно неколико година. Када се једна земља приближава ЕУ она мора у одређеној мери да измени своју регулативу, приближи је ЕУ и саму организацију институција и функционисање тих институција”, изјавио је Давиди.

Друго, прва „измена“ коју су, на помен синтагме „структурални дијалог“, предложили водећи бошњачки политичари у Сарајеву била је да се формира „Врховног суда БиХ“. Та врста „препоруче“ и раније се појављивала што у неуспешно, са стране диктираним политичким условима за уставне промене у БиХ, што у извештајима ОЕБС-а о стању у правосуђу у БиХ, а последњи је недавно представљен. Српски политичари ни раније, а поготово не сада нису несвесни ове „препоруче“, али за сада не откривају политичке карте којима ће одговорити на тај захтев, који ће им се, да се не заваљамо, испостављати док год буду тврдили да се залажу за приступање БиХ Европској унији. Но, неких знакова српске (ре)акције, ипак, има. Ни сам Додик, наима, није нимало несвестан захтева који ће се све снажније испостављати, али, разумевајући „европску правосудну праксу“ онако како је разуме, сматра да би неку врсту апелационог суда у БиХ требало успоставити слично Савезном суду у бившој СФРЈ. Интересантно је да ову,

До чега би могао да доведе „структурални дијалог“ у БиХ?

Пише: Слободан Дурмановић
четвртак, 02 јун 2011 12:24

некако успут поменути идеју у интервјуу ТВ БН, нико јавно није коментарисао, а ни Додик се више није у јавности трудио да је разјасни. Али, овако како је „набачена“ могла би, рецимо, да значи да Додик има озбиљне политичке намере да допринесе формирању „Савезног суда БиХ“, што, истовремено, значи прихватање постојања БиХ као савезне државе. Како је, међутим, и сама помисао на савезну/(кон)федералну државу БиХ у Сарајеву и до сада – а тешко да неће и убудуће – била у старту одбацивана малтене као „великосрпска ујдурма“, могло би се већ сада закључити да се даље од дијалога о оној Давидијевој „организацији институција“ у области правосуђа у БиХ неће много даље догурати. Но, за тај део „структуралног дијалога“ времена ће, свакако, бити много више неголи за поправке у текућој (не)функционалности институција у процесуирању ратних злочина у последњем рату.

Резултати истраживања показују низак ниво поверења јавности у правичност у судским поступцима у предметима ратних злочина, што се може повезати са недостатком политичке подршке самом процесу и неуспехом у решавању нерешених предмета.

Проблеми због којих би БиХ могла колабирати пре него што на ред и стигне озбиљна и темељна расправа о томе да ли је (не)потребан „Врховни суд“ тичу се ратних злочина, чије процесуирање спада у мало познату праксу у земљама у садашњем саставу ЕУ. А и тешко се, изгледа, међу бриселским чиновницима може пронаћи преко потребно саживљавање са патњама породица свих жртава ратних злочина и свих који су те страхоте преживели.

Зато понекад изгледа отрцано и излизано говорити о томе како правосудни систем у БиХ има велики проблем у процесуирању ратних злочина, те упозоравати да се тромо и пристрасно правосуђе тиме уопште не бави озбиљно. Налажење разлога у оценама да „политички напади и многе друге препреке спречавају постизање правде за жртве“ – како се закључује у последњем извештају Мисије ОЕБС-а у БиХ под називом: „Постизање правде у БиХ: процесуирање предмета ратних злочина од 2005. до 2010. године“ – није много више од уопштених фраза скупљених у покушај да представе крупан изговор, превасходно, за (не)рад Тужилаштва БиХ за ратне злочине

У поменутом извештају наводи се да је у протеклих пет година правосудни систем у БиХ решио преко 200 предмета ратних злочина, а да остаје нерешено још преко 1300 предмета ове врсте. Подсећа се, затим, да је Стратегија за рад на предметима ратних злочина у БиХ, коју је усвојио Савет министара БиХ 2008. године, требало да убрза решавање ових предмета, као и да осигура усклађено тумачење закона у предметима

До чега би могао да доведе „структурални дијалог“ у БиХ?

Пише: Слободан Дурмановић
четвртак, 02 јун 2011 12:24

ратних злочина.“ Међутим, досадашња provedба Државне стратегије показала се спором и тешком. Резултати истраживања показују низак ниво поверења јавности у правичност у судским поступцима у предметима ратних злочина, што се може повезати са недостатком политичке подршке самом процесу и неуспехом у решавању нерешених предмета. Све више расте забринутост да напори, који се улажу у довођење починилаца пред лице правде, неће допринети трајном миру и обнови друштва, без одговарајућих напора правосудног система и политичких актера да повећају ниво разумевања и поверења јавности у процесуирање предмета ратних злочина” – гласе неки од закључака у извештају ОЕБС-а.

Представници удружења жртава и међу Србима и међу Бошњацима такође су приметили да се “командни кадар” и “тешки предмети” споро или никако не решавају, док ентитетска тужилаштва успевају да процесуирају одређени број случајева са бројем жртава већим него што то чини Тужилаштво БиХ.

Као што смо већ поменули, у препорукама стоји и да је потребно да се разговара о формирању „Врховног суда БиХ“, али се, истовремено, постојећа пракса задржавања предмета у Тужилаштву БиХ, уместо да се „спуштају“ на окружна и кантонална тужилаштва – тек стидљиво критикује. Поједностављено речено, заговара се формирање нових институција, а да нема ниједне снажно упућене препоруке да се постојећи систем учини ефикаснијим. При томе, не треба посебно подвлачити да ће те несразмерне поруке само додатно ојачати сумње у РС да се, под „бригом“ и „стандардима“ ЕУ за боље функционисање правосуђа у БиХ, жели на рачун Срба изградити још једна „функционална институција“.

„Структуралним дијалогом“ ка правди за све жртве?

Зато ће, просто, бити немогуће било коме у ЕУ да на то намами српске политичаре, све док претходно не буде решен барем проблем неефикасности постојећих институција, првенствено Тужилаштва БиХ за ратне злочине. У прилог неефикасности, рецимо, упечатљиво говори податак да Тужилаштво БиХ у протеклих скоро девет месеци није оптужило ниједног осумњиченог који је током рата обављао руководећу позицију у војним или цивилним органима, иако је управо то тужилаштво себи узело за право да процесуира најодговорније особе за ратне злочине. Према подигнутим оптужницама Тужилаштва БиХ, протеклих месеци већи број особа оптужен је за појединачна дела убистава, силовања или незаконитог затварања, док бројни масовни злочини - изузимајући злочине над сребреничким Бошњацима – остају још увек нетакнути, а

објашњења која стижу годинама почињу и завршавају се са четири речи: истрага је у току.

Представници удружења жртава и међу Србима и међу Бошњацима такође су приметили да се “командни кадар” и “тешки предмети” споро или никако не решавају, док ентитетска тужилаштва успевају да процесуирају одређени број случајева са бројем жртава већим него што то чини Тужилаштво БиХ. “Можда би са свих страна требало апеловати на Тужилаштво БиХ или да примени Стратегију или да одговори јавности због чега се не ради у складу са њом, и зашто узима случајеве који би, ипак, били у надлежности нижих тужилаштава”, каже Мурат Тахировић, председник Савеза логораша БиХ, организације која окупља бошњачке логораше. Досадашњим темпом рада, слаже се он, предмети ратних злочина неће бити решени ни за 150 година. “Имајући у виду обим и количину почињених злочина, ипак је требало да се направи нека хијерархијска листа одговорности и да се по њој процесуира”, сматра Тахировић.

Председник Савеза логораша РС Бранислав Дукић не спори да Суд и Тужилаштво БиХ могу радити тешке предмете ратних злочина, али истиче да се и ту умешала политика. “Кад су у питању злочини над Србима, нико није одговарао за злочине у Сијевковцу, у Посавини, Дервенти, Купресу, Мркоњић Граду, а да не говорим о Сарајеву и логорима, од којих је један од најзлогласнијих био касарна ‘Виктор Бубањ’, где су данас смештени Суд и Тужилаштво БиХ”, истиче Дукић. Сличну причу већ годинама понављају и остала удружења која окупљају породице српских жртава и – ништа се не мења. Ама баш нико ко спада у „командни кадар“ у редовима АРБиХ до сада није кажњен за злочине почињене над српским цивилима или заробљеницима. И то, просто, остаје једна од чињеница од које мора поћи свако ко мисли да допринесе знатно ефикаснијем и праведном решавању предмета ратних злочина у БиХ. Проблем, дакле, није у пребројавању крвних зрнаца – како воле да приговарају самопрокламовани мулти-култи политичари, тероретичари и аналитичари – већ у потпуном игнорисању ноторних чињеница да ниједан, ни виши ни нижи командант АРБиХ до сада није осуђен за злочине над Србима, док се суђења ретким оптуженицима развлаче годинама, уз разне опструкције.

Упркос свему томе, сем обећања главног тужиоца Милорада Барашина да ће у јуну бити позната судбина предмета „Добровољачка“, из Тужилаштва БиХ ништа више конкретно не наводе. Они сматрају, како каже портпарол Борис Грубешић, да „не треба јавно да говоре о критеријумима сложености, начину одабира предмета које ће радити, те да ли ће моћи испоштовати зацртане рокове“. “Оцена предмета, као и њихово прослеђивање, ствар је кореспонденције и сарадње Тужилаштва БиХ и других тужилачких и правосудних институција, те сматрамо да се та кореспонденција не треба радити преко медија, већ између институција”, закључује Грубешић.

Још када се у цео проблем „умешају“ отворени напади у Сарајеву на тужиоца Милорада Барашина због тога што намерава да потпише споразум о уступању предмета са Тужилаштом Србије за ратне злочине – само због минималног захтева Београда да задржи право да подиже оптужнице и суди и за ратне злочине почињене на простору БиХ – онда није тешко закључити да иза одбране „независности“ Суда и Тужилаштва БиХ не стоји ништа друго до апологетска одбрана једног тромог и неправедног система у којем је све могуће.

Да нешто не штима ни на релацији Суд БиХ – Тужилаштво БиХ видљиво је и из изјава председнице Суда Медводе Кресо. Она истиче да тај суд треба да процесуира најосетљивије предмете, што подразумева и оне најсложеније, али тврди да нема приступ бази података о предметима ратних злочина које је утврдило Тужилаштво БиХ, иако је Суд БиХ за то добио сагласност од Високог судског и тужилачког савета БиХ !? „Ми знамо да је испред нас велики посао чији обим не можемо сагледати, што је поразно“, признаје Кресо. Међутим, ни она сама не износи озбиљније (само)критике, чак ни у погледу рада Тужилаштва БиХ на досадашњим оптужницама. То се, рецимо, могло јасно приметити када је „објашњавала“ да је у Суду БиХ ослобођено неколико Срба, који су претходно били оптужени за геноцид у Сребреници над Бошњацима у јулу 1995. године. Елем, ту чињеницу она је употребила да би „доказала“ да Суд БиХ не кажњава само, већ и ослобађа Србе(!?), иако је, већ приликом подизања оптужница за поменуте догађаје у Сребреници, било јасно да предметни тужиоци чине све да сваког ухапшеног припадника ВРС и МУП-а РС оптуже ни мање ни више него за геноцид. Уместо да такво нечувено „паковање“ оптужби назове неефикасношћу, неспособношћу или пристрасношћу предметних тужилаца, Кресо радије оптужује све друге да нападају „независност“ правосудних институција БиХ.

Истовремено, мало ко у Сарајеву има здраворазумску јавну потребу да доведе у питање потпуно нетачан списак од 25000 припадника ВРС и МУП-а РС који су, наводно, учествовали у заузимању Сребренице. Напротив, тај списак некадашње Комисије Владе РС за Сребреницу узима се као списак учесника које – иако многи од њих нису ни били ту – све редом треба „позвати на одговорност“ за геноцид у Сребреници, како то ових дана помиње чак и сарајевски кантонални министар образовања Емир Суљагић, и то као човек којем је велики број чланова уже и шире породице убијено/стрељано у Сребреници. А да не помињемо да се у оном „независном“ правосуђу до сада није појавио нико ко би се, рецимо, јавно запитао као њихов хашки колега, немачки судија Кристоф Флиге, „да ли је појам геноцид уопште нужен да би се означио такав масовни злочин“, мислећи на злочин над сребреничким Бошњацима. А, успут речено, баш је судија Флиге именован у судско веће у предмету против српског генерала Ратка Младића...

Још када се у цео проблем „умешају“ отворени напади у Сарајеву на тужиоца Милорада Барашина због тога што намерава да потпише споразум о уступању предмета са Тужилаштвом Србије за ратне злочине – само због минималног захтева Београда да задржи право да подиже оптужнице и суди и за ратне злочине почињене на простору БиХ – онда није тешко закључити да иза одбране „независности“ Суда и Тужилаштва БиХ не стоји ништа друго до апологетска одбрана једног тромог и неправедног система у којем је све могуће, само не и осудити било кога међу бошњачким ратним војним и цивилним вођама, па чак и када злочине над српским цивилима и заробљеницима више нико не оспорава.

Напокон, већ су и судови у Норвешкој и Шведској изрицали пресуде за злочине у логору „Дретељ“, па ни Кресо, ни остали у Сарајеву нису превише протестовали. Даље, окружна тужилаштва и судови у РС већ неколико година, чак и упркос својим скромним капацитетима и праксом коју диктирају Суд и Тужилаштво БиХ, успевају да решавају предмете ратних злочина „мање осетљивости“. Али, и о томе се у Сарајеву ћути: чак и када правосуђе у Српској санкционише злочине над несрбима и упркос поједним потврдама своје професионалности од стране удружења бошњачких страдалника, попут признања Удружења Приједорчанки „Извор“ изреченог на рачун савесних окружних тужилаца у Бањалуци још крајем прошле године.

Далеко је то од савршенства, али је, ипак, на вишем нивоу од деловања многобројних самопроглашених „моралних громада“ које седе у Суду и Тужилаштву БиХ. Њихов „вредносни систем“ мораће, међутим, што пре да се мења, уколико се искрено верује да правда треба да буде једнако достижна за све жртве ратних злочина у БиХ, па и оне које су страдале само зато што су носиле „агресорска“ српска имена. Све остало је пуко лицемерје, које се ни у „структуралном дијалогу“ неће моћи сакрити.